

Αγαθού Θεού ναός (Μιχάλης Μιχαλακόπουλος)

/ Πεμπτουσία

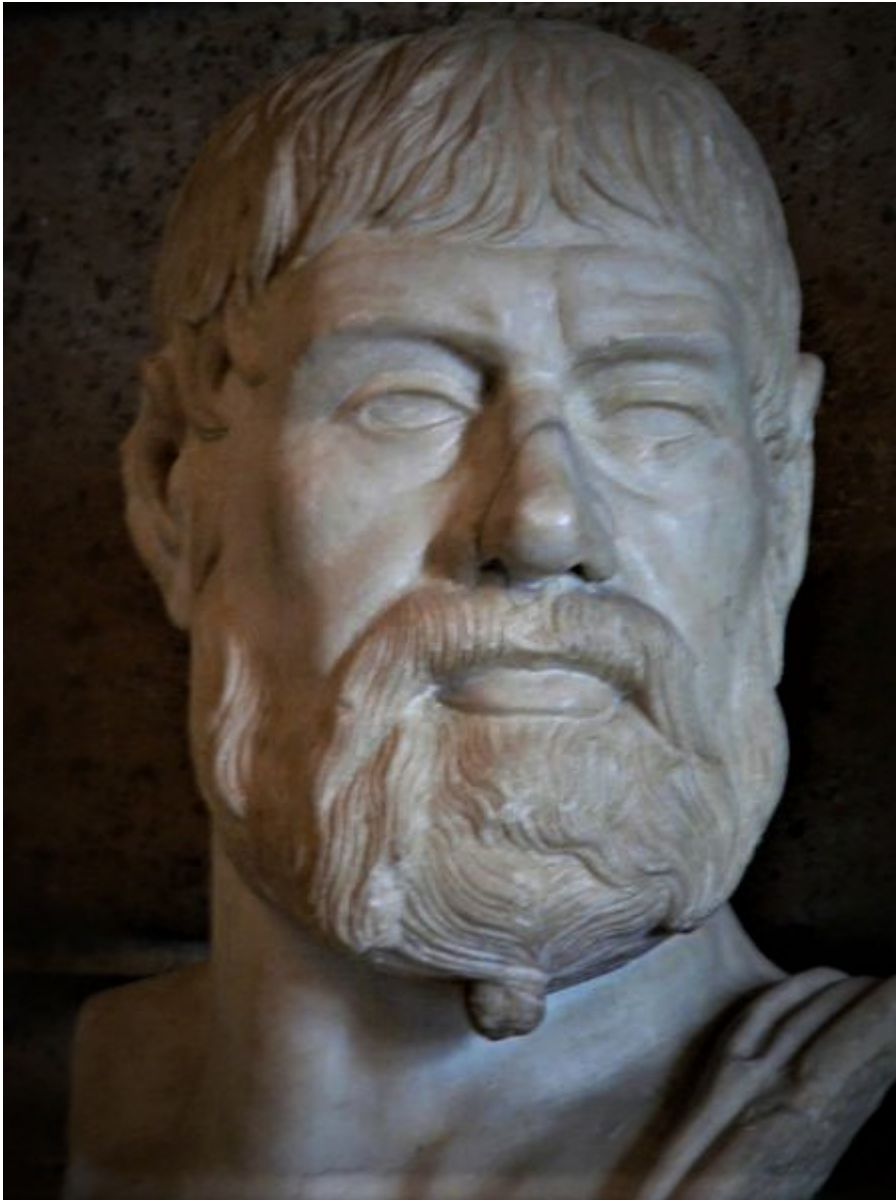
Κάθε φορά που διάβαζα τον αρχαίο περιηγητή Πausανία, είχα πάντα την απορία, γιατί απουσιάζει από το έργο του οποιαδήποτε αναφορά στη χριστιανική θρησκεία.

Ο Πausανίας περιδιαβαίνει τους διάφορους τόπους στα μέσα περίπου του 2ου μ.Χ. αιώνα, που η νέα θρησκεία, έχει γίνει γνωστή πάνω από εκατό χρόνια. Έχουν ιδρυθεί οι πρώτες Εκκλησίες, έχουν προηγηθεί οι απηνείς διωγμοί κατά των χριστιανών, η Ρώμη έχει συγκλονιστεί από τις εκατόμβες των μαρτύρων της νέας θρησκείας και ο Πausανίας «τηρεί σιγήν ιχθύος».

Στην Κόρινθο, ο μεγάλος περιηγητής, παραμένει επί πολύ χρόνο. Μιλάει με ανθρώπους, ακούει την ιστορία τους, τους μύθους τους, τα πιστεύω τους. Δεν βιάζεται. Κινείται πεζός. Περνάει από πόλεις και χωριά. Δεν άκουσε τίποτα για την

νέα θρησκεία; Για τις μικρές, ναι, και ολιγάριθμες, Εκκλησίες της Κορίνθου και των Κεγχρεών, που ο Απόστολος Παύλος είχε ιδρύσει από τις αρχές της δεκαετίας του 50 μ.Χ.;

Πολλά έχουν γραφεί για την απόλυτη σιγή του Πausανία και πολλά κανέννας μπορεί να εικάσει.

Ο Πausανίας ήταν Έλληνας περιηγητής και γεωγράφος.

Ήταν ένας φανατικός αρχαιολάτρης, ένας απόλυτος συντηρητικός, που κάθε νέα ιδέα τον εύρισκε εντελώς αδιάφορο ή και εχθρικό;

Ήταν ένας φοβισμένος πνευματικός άνθρωπος, που έτρεμε το Ρωμαϊκό imperium; Που το ειδωλολατρικό περιβάλλον συνιστούσε απειλή για την ύπαρξή του;

Είχε κάποιες αναφορές στο έργο του και κάποιος τις εξάλειψε σε μεταγενέστερο

χρόνο και δεν περισώθηκαν;

Ο Πausανίας καταγράφει αυτά που βλέπει, πολλές φορές, με κάθε λεπτομέρεια. Εστιάζει σε αρχαίους ναούς, αγάλματα θεών και ανθρώπων, κατοικίες και πόλεις. Περιγράφει τη φύση, τους ανθρώπους και τη γενεαλογία τους, την ιστορία του κάθε τόπου, όπως ο ίδιος τη γνωρίζει, όπως οι άνθρωποι του κάθε τόπου του την διηγούνται.

«Στο τελευταίο ...ταξίδι, που έκανα.. μαζί του», προσπάθησα επίμονα να βρω κάτι που να υποκρύπτει αναφορά στη νέα θρησκεία, ή να συνάγεται έμμεσα με κάποιο είδος ερμηνείας.

Είχα αρχίσει να απελπίζομαι όταν τα Χριστούγεννα του 2017 πήρα πάλι στα χέρια μου τα «Αρκαδικά» για πολλοστή φορά. Καθώς έμπαινα στο 36ο κεφάλαιο και «συμπορευόμουν» στο δρομολόγιο Μεγαλόπολη-Μαίναλο κάτι σαν ηλεκτρικό ρεύμα με διαπέρασε. Βρήκα άραγε αυτό που από χρόνια μάταια αναζητούσα; Στάθηκα στο επίμαχο χωρίο. Το διάβασα και το ξαναδιάβασα. Κάτι έκρυβε. Κάτι σήμαινε. Ας το παραθέσουμε και ας το σχολιάσουμε.

«Μεγαλοπολίτες δε δια των επι το έλος ονομαζομένων πυλών, δια τούτων οδεύουσι ες Μαίναλον παρά τον ποταμόν τον Ελισσόντα έστι της οδού εν αριστερά Αγαθού θεού ναός. Ει δε αγαθών οι θεοί δοτήρες εισίν άνθρωποις, Ζεύς δε ύπατος θεών εστί, επομένως αν τις τω λόγω την επίκλησιν ταύτην Διός τεκμαίροιτο είναι. Προελθόντι δε ου πολύ έστι μεν γης χώμα Αριστοδήμου τάφος, ον ουδέ τυραννούντα αφείλοντο μη επονομάσαι Χρηστόν, έστι δε Αθηνάς ιερόν επίκλησιν Μηχανίτιδος, ότι βουλευμάτων εστί η θεός παντοίων και επιτεχνημάτων ευρέτις. (κεφ. 36.5)».

Βρίσκεται λοιπόν ο Πausανίας μπροστά σε ένα ναό, που είναι αφιερωμένος στον «Αγαθό θεό» και αναρωτιέται ποιος τάχα να είναι αυτός ο θεός. Ο ναός αυτός έχει αφιερωματική επιγραφή «Αγαθού θεού ναός» αλλά αυτό δεν παραπέμπει σε κάποιον από τους γνωστούς θεούς. Είναι κάτι πρωτότυπο, κάτι άγνωστο για τον σχολαστικό και λεπτολόγο καταγραφέα του αρχαίου πανθέου. Καταφεύγει τότε σε λογική ερμηνεία για να καταλήξει με επιφύλαξη ότι ο ναός αυτός είναι μάλλον αφιερωμένος στο Δία. Το συμπέρασμα που διατυπώνει περιέχεται στη φράση «..Διός τεκμαίροιτο είναι..».

Από τη λιτή και ολιγόλογη περιγραφή του ναού αυτού συνάγεται ότι δεν υπήρχαν άλλα ευρήματα μέσα ή γύρω από το ναό αυτό, όπως αγάλματα, βωμοί, στήλες, περίβολος γιατί θα τα ανέφερε, όπως κάνει σε όλες τις περιπτώσεις. Πολλώ δε μάλλον στην προκειμένη που αναζητεί στοιχεία για να προσδιορίσει το θεό που

κρύβεται πίσω από τη λέξη Αγαθός.

Ο ναός αυτός δεν παρουσιάζει τίποτα το ιδιαίτερο ως προς το σχήμα, το ρυθμό, τις διαστάσεις, γιατί θα έκανε κάποια μνεία. Πρόκειται για ένα συνηθισμένο αρχαίο ναό. Θα πρέπει να ήταν σε χρήση γιατί εάν ήταν ερειπωμένος η ετοιμόρροπος θα το ανέφερε, όπως κάνει για άλλους ναούς.

Είναι ιστορικά βεβαιωμένο ότι οι πρώτοι χριστιανικοί ναοί εστεγάστηκαν σε αρχαίους ειδωλατρικούς ναούς, με τις αναγκαίες αλλαγές και διαρρυθμίσεις, όπως απομάκρυνση ειδώλων και συμβόλων, που παρέπεμπαν στην αρχαία θρησκεία.

Σε άλλες περιπτώσεις εχρησιμοποιήθηκαν δομικά στοιχεία αρχαίων ναών για την ανοικοδόμηση των νέων χριστιανικών ναών.

Με τα δεδομένα αυτά οδηγείται κανείς σε μια πρώτη σκέψη ότι ο αφιερωμένος στον Αγαθό Θεό Ναός, ήταν αρχαίος ειδωλολατρικός ναός, που τον είχαν μετατρέψει σε χριστιανικό, οι κάτοικοι της περιοχής, που είχαν μνηθεί στη νέα θρησκεία.

Εδώ τίθεται το ερώτημα πως και πότε έφτασε στο μέρος εκείνο, κοντά στη Μεγαλόπολη, η χριστιανική θρησκεία; Κατά μια άποψη ο Απόστολος Παύλος, κατά την δεκαοκτάμηνη παραμονή του στην Κόρινθο, εκινείτο και στα ενδότερα της περιοχής για τη μετάδοση της νέας θρησκείας. Φύση εκρηκτική, ανθεκτική,

ακαταπόνητη, καταφλεγόμενη από το πυρ του σωτηρίου κηρύγματος του Ναζωραίου, είναι φυσικό, λογικό και επόμενο να πέρασε τα στενά του Αρτεμισίου και του Παρθενίου για να γνωρίσει και να διδάξει στη Μεγάλη Πόλη, τη Μεγαλόπολη. Την άποψη αυτή δέχονται πολλοί ιστορικοί-θεολόγοι, όχι μόνο για τον Απόστολο των Εθνών, αλλά και για τους άλλους Αποστόλους, όπως για τον Απόστολο Ανδρέα.

Εάν ο Απόστολος Παύλος εδίδαξε ο ίδιος στη Μεγάλη Πόλη, πόσοι σκεπτόμενοι άνθρωποι θα μπορούσαν να μείνουν απαθείς και αδιάφοροι από το γλυκό φως, που σκορπούσε ο αποκαλυπτικός λόγος του Αποστόλου; Ας θυμηθούμε λίγο το πέρασμά του από τη μητρόπολη του αρχαίου ειδωδολατρικού κόσμου την Αθήνα, που βρέθηκαν μερικοί σκεπτόμενοι Αθηναίοι που του είπαν θέλουμε να σε ακούσουμε πάλι...

Εάν ο Απόστολος Παύλος δεν είχε μεταβεί ο ίδιος στη Μεγάλη Πόλη, ούτε είχε αποστείλει κάποιον από τους συνεργάτες του, είναι φυσικό επόμενο ότι Μεγαλοπολίτες, που ζούσαν στην Κόρινθο ή περνούσαν από εκεί, είχαν μνηθεί στη νέα θρησκεία και την δίδαξαν στον τόπο τους, όπως γινόταν σε πολλά και διάφορα μέρη μέσα στην αχανή Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Εάν η πληροφορία αυτή επαληθευτεί, διασταυρωθεί και ενισχυθεί και με άλλα στοιχεία, θα έχουμε έναν από τους πρώτους χριστιανικούς ναούς, που στεγάστηκε σε αρχαίο ναό και χρησιμοποιήθηκε ως τόπος λατρείας.

Ένα δεύτερο στοιχείο που ενισχύει την άποψη αυτή και αποτελεί και το ίδιο αντικείμενο αρχαιολογικής και θεολογικής έρευνας είναι η αναφορά του ονόματος «Χρηστός» σε ένα τάφο παρακείμενο στο ναό του Αγαθού Θεού. Ο τάφος αυτός, αναφέρει ο Πausanias, ανήκε σε κάποιο τύραννο Αριστόδημο, αλλά εξακολουθεί να ονομάζεται με το όνομα Χρηστός! Ο Αριστόδημος αυτός είχε χρηματίσει τύραννος της Μεγαλόπολης τον 3ο π.Χ αιώνα και από τότε είχε την προσωνυμία Χρηστός, η οποία είχε επικρατήσει και διεσώζετο και επί Pausanias, μετά από 400 χρόνια!

Το γεγονός αυτό ότι ο τάφος του «Χρηστού» ήταν εγγύς του ναού του Αγαθού Θεού δεν μπορεί να είναι τυχαίο. Είναι προφανές ότι επελέγη ο συγκεκριμένος αρχαίος ναός λόγω της εγγύτητάς του προς τον τύμβο, που ονοματολογικά παρέπεμπε στον ιδρυτή της νέας θρησκείας, τον Ιησού Χριστό.

Η αρχαιολογική σκαπάνη και η επιστημονική έρευνα μπορούν να δώσουν πειστική απάντηση στο θέμα αυτό. Θα είναι τιμή και δόξα για την Αρκαδία και ευλογία για τη Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως, εάν υπάρξει επιστημονική τεκμηρίωση της πληροφορίας αυτής.